

csukták fülüket a kétségbeesett külföldi segélykiáltások hallatán, hogy legalább pénzzel segítsék az ott pusztuló zsidóságot.

A magyarországi zsidóság országos vezetői, beleértve a cionistákat, pontos ismeretekkel rendelkeztek a náci végleges megoldás programja tekintetében, sőt egyre újabb részleteket tudtak meg róla (1944. április második felében már perdöntő bizonyítékok voltak a kezükben arra nézve, hogy mi folyik Auschwitzban), ezzel szemben a zsidók tömege Magyarországon mit sem sejtett a koncentrációs táborokban és a gázkamrákban folyó gyilkosságokról. Aki mégis hallott valamit harangozni holmi náci rémtettekről, rémhírnék minősített és náciellenes propagandaként könyvelt el minden ilyesmit. Mint minden épeszű ember bárhol a világon, a magyarországi zsidók is úgy voltak ezzel, hogy egyszerűen elképzelhetetlenek tartották emberek millióinak futószalagszerű kiirtását a világ személtára és a 20. században. Sejtették, hogy a határokon túl iszonyatosan bánnak a zsidókkal, de azzal áltatták és biztatták magukat, hogy ami másutt, kivált Lengyelországban történik, az a „civilizált” Magyarországon nem eshet meg. Mert vajon a hazafias érzelmű zsidó történetírók, világi és vallási vezetőik nem arról biztosították-e őket nap nap után, hogy a zsidósors Magyarországon ezer éve elválaszthatatlanul egybefonódott a keresztény magyarakéval?

A világi vezetők lelkiismeretesen betartották a cenzúra előírásait, és a lelki vezetőkkel egyetemben messzemenően tartózkodtak attól, hogy a zsinagógát „propagandacélokra” vegyék igénybe. Az imák és hitszónoklatok csakúgy, mint a Budapestről szerteküldött instrukciók, semmi jelét nem mutatták, mintha valami rendkívüli történt volna, pontosan olyanok voltak, mint a megszokott időkben, s ez azt a képzetet támasztotta a magyarországi zsidóságban, hogy a tragédia őket elkerüli. A sok parányi cionista szervezetet teljesen lefoglalták a tagtoborzási, kivándorlási és az Erec Jisráéllal (Izrael országa) kapcsolatos kérdések. S noha a magyarországi zsidóságot egymás után érték a csapások a zsidótörvények és az egyre szigorúbb korlátozások formájában (lásd a 4. és a 6. fejezetet), és miközben tízezreket gyilkoltak le Kamenyec-Podolszkijban és Újvidéken, vagy munkaszolgálatosokként senyvedtek és pusztultak Ukrajnában, a zsidók szervezeti élete úgy folyt tovább a német megszállás idejéig, mintha nem változott volna az égvilágon semmi.

Az ország zsidó vezetői és a zsidó orgánium, *A Magyar Zsidók Lapja* a mérsékelt keresztény tábor nézeteit visszahangozta, szüntelenül hangoztatta a hűséget a hazához és a nemzethez, de nem emelte föl figyelemzavaróan a hangját, s nem döböntett rá, hogy micsoda tűzvész pusztít körös-körül. Arra sem vállalkoztak, hogy legalább bizalmasan tudomására hozzák a vidéki zsidó közösségek vezetőinek, illetve az ország kor-